

POSTANOWIENIE

12 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 12 grudnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa K.O.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z 12 kwietnia 2023 r., XV Ca 2063/22,

1.odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2.oddala wniosek powódki o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

(A.D.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 października 2022 r. Sąd Rejonowy Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu w sprawie z powództwa K.O. przeciwko Bank Spółka Akcyjna w W. (dalej Bank) o ustalenie i zapłatę ustalił, że umowa o kredyt hipoteczny zawarta przez strony 30 maja 2008 r. jest nieważna oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 39 091,31 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 20 marca 2022 r. do dnia zapłaty. Apelacja pozwanego została oddalona wyrokiem Sądu

Okręgowego w Poznaniu z 12 kwietnia 2023 r. Pozwany Bank wniósł skargę kasacyjną opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynach kasacyjnych objętych art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 3 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie następujących zagadnień prawnych: Czy postanowienia waloryzacyjne umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego), określające wysokość kwoty kredytu i wysokość rat kapitałowo- odsetkowych wyrażoną w walucie obcej poprzez odesłanie do tabeli kursów banku-kredytodawcy, bez określenia w treści umowy szczegółowych zasad obliczania tych kursów, na przykład w postaci wzoru matematycznego, wykraczają poza granice określone w ramach zasady swobody umów opisanej w art. 353¹ k.c.? Czy dopuszczalne jest równoczesne stwierdzenie przez sąd, że określone postanowienie umowne jest zarówno nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c., jako sprzeczne z art. 353¹ k.c., jak i bezskuteczne, jako postanowienie niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 2 k.c. (abuzywne), czy też, przeciwnie, to samo

postanowienie nie może być jednocześnie zakwalifikowane jako nieważne i abuzywne? Jeżeli stronie powodowej przysługuje dalej idące roszczenie o zapłatę, wynikające ze stosunku prawnego w postaci rzekomo nieważnej umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) kursem waluty obcej, w szczególności wynikające z możliwości żądania zwrotu dokonanych świadczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, to czy strona powodowa posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy? Czy żądanie ustalenia nieważności umowy stanowi roszczenie dopuszczalne na gruncie art. 189 k.p.c., czy może być uwzględnione przez sąd rozpatrujący sprawę, a jeżeli takie sformułowanie roszczenia jest wadliwe, to jaki powinien być skutek zgłoszenia takiego powództwa przez stronę powodową? Jeżeli stronie powodowej przysługuje dalej idące roszczenie o zapłatę, wynikające ze stosunku prawnego w postaci rzekomo nieważnej umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, w szczególności wynikające z możliwości żądania zwrotu dokonanych świadczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, to czy strona powodowa posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy? Czy norma zawarta w umowie kredytu indeksowanego do kursu waluty obcej, zawierająca odesłanie do kursu określonego w tabeli kursowej publikowanej przez bank, podlega kontroli z punktu widzenia przesłanek abuzywności, czy też kontrola taka jest wyłączona na mocy art. 1 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej jako „Dyrektywa 93/13”), z uwagi na fakt, że publikowanie kursów walutowych przez banki oparte jest na ustawowej podstawie prawnej, tj. art. 111 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (jedn. tekst Dz.U 2020, poz. 288, dalej jako „prawo bankowe”)? Czy określenie niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 2 k.c., dotyczy określonych przez strony umowy norm postępowania - czy też, przeciwnie, wyodrębnionych redakcyjnie fragmentów tekstu umowy oraz czy dopuszczalne jest wyeliminowanie z umowy całości kwestionowanych jednostek redakcyjnych w sytuacji, gdy stwierdzono abuzywność wyłącznie w odniesieniu do części zawartych tam norm? Czy norma zawarta w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulująca odesłanie do konkretnego

źródła pochodzenia kursu walutowego, stanowi normę regulującą główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oraz czy norma ta należy do *essentialia negotii* umowy kredytu? Czy stwierdzenie przez Sąd niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (kursu kupna i sprzedaży, tzw. klauzula spreadu), skutkuje również niezwiązaniem konsumenta normą, zgodnie z którą wartość wzajemnych świadczeń uzależniona jest od kursu waluty obcej (tzw. klauzula ryzyka) oraz czy niezwiązanie konsumenta klauzulą ryzyka skutkuje upadkiem umowy? Czy jest zgodna z zasadami proporcjonalności, równości i pewności prawa, wynikającymi z Konstytucji RP oraz przepisów prawa unijnego, jak również z celami Dyrektywy 93/13 oraz z celami art. 385¹ § 2 k.c., wykładnia polegająca na twierdzeniu, że niezwiązanie stron klauzulą spreadu, ma rzekomo skutkować niezwiązaniem również klauzulą ryzyka, co ma prowadzić do przekształcenia umowy z mocą wsteczną w kredyt złotowy, ale oprocentowany w oparciu o parametr ekonomiczny właściwy wyłącznie dla waluty indeksacji, co z kolei mogłoby prowadzić do stwierdzenia nieważności całej umowy? Czy stwierdzenie przez sąd niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (kursu kupna i sprzedaży, tzw. klauzula spreadu), przy jednoczesnym stwierdzeniu że konsument jest związany normą, zgodnie z którą wartość wzajemnych świadczeń uzależniona jest od kursu waluty obcej (tzw. klauzula ryzyka), skutkuje koniecznością dokonania wykładni postanowień umowy z pominięciem klauzuli spreadu, natomiast z wykorzystaniem przepisów dyspozytywnych w brzmieniu aktualnym na dzień zamknięcia rozprawy, w szczególności art. 358 § 2 k.c. lub art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (dalej: „ustawa o NBP”), oraz stwierdzeniem, że umowa podlega wykonaniu, z wykorzystaniem do przeliczeń kursu średniego waluty indeksacji publikowanego przez Narodowy Bank Polski, aktualnego na dzień danej operacji finansowej?

Skarżący powołał się także na potrzebę wykładni powołanych przepisów oraz przedstawił dalsze wątpliwości na gruncie wykładni: art. 385¹ § 1 k.c. co do kwestii, czy postanowieniami w rozumieniu tego przepisu są normy umowne czy też

jednostki redakcyjne, art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i 8b ust. 1 Dyrektywy 93/13 i art. 353¹ k.c. w zw. z art. 2, 31 ust. 3 i 32 ust. 1 Konstytucji RP odnośnie kwestii, czy rozstrzygnięcie w przedmiocie skutków abuzywności, zastosowane przez Sąd pierwszej oraz drugiej instancji (upadek umowy), stoi w sprzeczności z zasadą proporcjonalności, równości, pewności prawa oraz utrzymania w mocy umowy w zakresie niedotkniętym abuzywnością, a także pozostaje w sprzeczności z interesem innych konsumentów oraz konkurentów pozwanego, które to zasady wynikają z Konstytucji oraz z Dyrektywy 93/13 i polskich przepisów implementujących tę dyrektywę; art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 385¹ k.c. § 2 w zw. z art. 3 k.c. w zw. z 6 ust. 1 i 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 co do kwestii, czy dokonując oceny w przedmiocie skutków abuzywności, sąd powinien wziąć pod uwagę brzmienie przepisów prawa materialnego na dzień zamknięcia rozprawy, czy też na dzień zawarcia umowy, mając na względzie cel przepisów regulujących skutki abuzywności oraz przepisów dyspozytywnych umożliwiających dokonanie wykładni w tym zakresie; art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. co do kwestii, czy art. 358 § 2 k.c. stanowi przepis dyspozytywny, który umożliwia dokonanie wykładni umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, pozwalającej na jej wykonanie, po stwierdzeniu nieważności normy lub niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula spreadu); art. 24 ust. 3 ustawy o NBP w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. co do kwestii, czy art. 24 ust. 3 ustawy o NBP stanowi przepis dyspozytywny, który umożliwia dokonanie wykładni umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, pozwalającej na jej wykonanie, po stwierdzeniu nieważności normy lub niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula spreadu) oraz art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego co do kwestii, czy umowa kredytu jest umową wzajemną, a nawet jeżeli nie stanowi umowy wzajemnej, to czy dopuszczalne jest mimo tego skorzystanie przez kredytodawcę z prawa zatrzymania w sytuacji, gdy ma miejsce nieważność umowy kredytu.

Skarżący powołał się także na przyczynę kasacyjną nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. ze względu na wydanie orzeczenia przez Sąd drugiej instancji w składzie sprzecznym z przepisami prawa. Sąd ten rozpoznał sprawę cywilną w składzie jednoosobowym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm., dalej: „ustawa COVID.”), co ograniczyło, zdaniem skarżącego, jego prawo jako strony do sprawiedliwego rozpoznania sprawy i nie było konieczne dla ochrony zdrowia publicznego. Odnosząc się do tej kwestii, należy podnieść, że w uchwale składu siedmiu sędziów z 26 kwietnia 2023 r. (zasada prawna), III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz. 104) Sąd Najwyższy uznał, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Jednocześnie jednak Sąd Najwyższy w powiększonym składzie ustalił, że przyjęta w tej uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia, wyjaśniając, że brak tego ograniczenia byłby niepożądany ze społecznego punktu widzenia i prowadziłby do nadwyreżenia powagi władzy sądowniczej oraz wizerunku sądownictwa. Oznacza to, że wydanie orzeczenia przez sąd drugiej instancji w składzie ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID w okresie do dnia 26 kwietnia 2023 r. włącznie, nie może stanowić samoistnej podstawy do stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 20 marca 2024 r., II CSKP 2164/22 i z 21 czerwca 2024 r., II CSKP 718/23, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 28 lipca 2023 r., I CSK 4249/22). W sprawie nie wystąpiła zatem powoływana przyczyna kasacyjna w postaci nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

W nawiązaniu do pozostałych przyczyn kasacyjnych należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego

zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy. Na gruncie drugiej przyczyny kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) rozbieżności w orzecznictwie należy interpretować jako brak zgodności rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, w których mają zastosowanie te same przepisy, wykładane lub stosowane w sposób prowadzący do odmiennych - zróżnicowanych albo sprzecznych - orzeczeń albo decyzji procesowych. Wskazując na tę przyczynę kasacyjną, skarżący powinien opisać, na czym polega trudność w interpretacji określonych przepisów prowadząca do niepożądanego wyżej stanu oraz zilustrować swoje twierdzenia przykładami takich rozbieżnych rozstrzygnięć.

Wszystkie sformułowane przez skarżącego wątpliwości prawne zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) oraz Sądu Najwyższego. Wskazano w nim, że określenie wysokości świadczenia z tytułu zwrotu kredytu obciążającego konsumenta z odwołaniem do tabel kursów walut obcych ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem, narusza równorzędność stron, w związku z czym tego rodzaju postanowienia umowne mają charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, Nr 11, poz. 134, z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, Nr 2, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18, z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22). Klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, określają główne świadczenie kredytobiorcy w

rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., a zatem podlegają kontroli, jeśli nie zostały sformułowane w jednoznaczny sposób (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2019 r., I CSK 159/17, z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21 oraz z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22). Postanowienia umowne są wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, gdy umowa przedstawia w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się dane postanowienie, umożliwiając konsumentowi orientację, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, co do wpływających dla niego z tej umowy konsekwencji ekonomicznych (zob. wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16; z 3 października 2019 r., C-260/18 oraz z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13; wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22). Oceny abuzywności postanowienia umownego dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie następczo, co oznacza, że ocena niedozwolonego charakteru postanowienia nie może uwzględniać okoliczności powstałych po zawarciu umowy - w tym także sposobu stosowania postanowienia umowy w praktyce (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1. poz. 2). Uznanie klauzul przeliczeniowych za abuzywne oznacza, że są one - z mocy samego prawa od momentu zawarcia umowy - bezskuteczne (nie wiążą) konsumentów (art. 385¹ § 1 k.c.), aczkolwiek strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, jeśli jest to tylko możliwe. Stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. Umowa będzie dotknięta nieważnością, gdy bez abuzywnych postanowień jej obowiązywanie nie jest możliwe w świetle prawa krajowego i nie zaszły przesłanki umożliwiające zastosowanie regulacji zastępczej, a konsument postanowień abuzywnych nie potwierdził, nie udzielając następczo świadomej i wolnej zgody na te klauzule i tym samym odmawiając przywrócenia im skuteczności z mocą wsteczną (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, Nr 6, poz. 40; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18 i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, oraz wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V

CSK 382/18, OSNC-ZD, 2021, Nr 2, poz. 20, z 16 września 2021 r., I CSKP 166/21 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22). Sąd Najwyższy wypowiedział się także w kwestii, czy bez dotkniętych abuzywnością. klauzul przeliczeniowych, umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej może nadal obowiązywać, wskazując, że wyeliminowanie tych klauzul prowadzi także do upadku klauzuli ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, co jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze niż zamierzone przez strony, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Wyłączył dopuszczalność zastąpienia abuzywnych postanowień umownych przepisami dyspozytywnymi lub zwyczajami, przez zastosowanie średniego kursu NBP w oparciu o art. 358 § 2 k.c. lub art. 41 prawa wekslowego, ewentualnie w oparciu o wykładnię umowy przy zastosowaniu art. 65 k.c. (zob. wyroki z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22). Wskazał, że jeżeli bez niedozwolonych postanowień umownych umowa nie może obowiązywać, a nie są spełnione przesłanki uzupełnienia luki przez regulację zastępczą i konsument nie wyraził świadomie i swobodnie woli sanowania postanowienia, umowa jest trwale bezskuteczna (nieważna), a podstawą tej nieważności jest art. 58 k.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 16 września 2021 r., I CSKP 166/21; z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22; z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23; z 9 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 oraz z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22). Sąd Najwyższy wypowiedział się także co do znaczenia nowelizacji prawa bankowego dokonanej tak zwaną ustawą antyspreadową czyli ustawą z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165, poz. 984) dla bytu prawnego umów zawartych przed wejściem w życie tej noweli (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i z 28 października 2022 r., II CSKP 894/22), a także co do znaczenia art. 111 ust. 1 pkt 4 prawa bankowego oraz art. 24 ust. 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim- tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 1, poz. 2 (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22). W orzecznictwie wskazano także, że w zakresie naruszeń właściwości

(natury) stosunku prawnego, które spełniają przesłanki określone w art. 385¹ i n. k.c. - reżim niedozwolonych postanowień umownych wyłącza zastosowanie art. 58 § 1 w związku z art. 353¹ k.c. (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, z. 2, poz. 7; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, nr D, poz. 50; z 27 maja 2022 r., II CSKP 377/22, z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22). Wypowiedziano się także za istnieniem interesu prawnego konsumenta w żądaniu przez niego ustalenia nieważności umowy kredytu (ściślej ustalenia nieistnienia wynikającego z niej stosunku prawnego kredytu – zob. uzasadnienie uchwał Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1993 r., III CZP 171/93, OSNCP 1994, nr 7-8, poz. 149 i z 20 października 2015 r., III CZP 27/15, OSNC 2016, Nr 3, poz. 31, uchwały Sądu Najwyższego z 23 września 2010 r., III CZP 57/10, OSNC 2011, Nr 2, poz. 14 i z 15 września 2020 r., III CZP 87/19, OSNC 2021, Nr 2, poz. 11 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 2 lipca 2015 r., V CSK 640/14; z 2 lutego 2006 r., II CK 395/05; z 25 lutego 2022 r., II CSKP 87/22; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22; z 6 listopada 2015 r., II CSK 56/15, z 17 lutego 2016 r., III CSK 148/15, z 10 maja 2021 r., I CSKP 64/21, OSNC 2022, Nr 3, poz. 28 oraz z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22). Sąd Najwyższy wypowiedział się szerzej o cechach, które decydują o zakwalifikowaniu umowy o kredyt bankowy jako umowy wzajemnej, w postanowieniu z 6 października 2023 r., III CZP 126/22, w którym jednak równocześnie zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym. Kwestia dopuszczalności skorzystania przez bank z prawa zatrzymania w okolicznościach zbliżonych do tych, które wystąpiły niniejszej sprawie, stała się przedmiotem wypowiedzi TSUE w zapadłym w toku postępowania kasacyjnego postanowieniu z 8 maja 2024 r., C-424/22, ECLI:EU:C:2024:398. W ocenie TSUE, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni prawa krajowego, zgodnie z którą w kontekście stwierdzenia nieważności umowy kredytu zawartej przez bank z konsumentem ze względu na nieuczciwy charakter jej niektórych warunków, powołanie się przez bank na prawo zatrzymania prowadzi do uzależnienia przysługującej konsumentowi możliwości uzyskania przez niego zapłaty kwot, które zasądzono od banku z uwagi na skutki restytucyjne wynikające

ze stwierdzenia abuzywności warunków umownych, od równoczesnego zaofiarowania przez konsumenta zwrotu albo zabezpieczenia zwrotu całości świadczenia otrzymanego od banku na podstawie umowy kredytu, niezależnie od spłat dokonanych w wykonaniu tej umowy przez konsumenta. W świetle poglądu wyrażonego przez Trybunał Sprawiedliwości (zob. też wcześniejszy wyrok TSUE z dnia 14 grudnia 2023 r., C-28/22, Getin Noble Bank, ECLI:EU:C:2023:992), bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy jest pogląd Sądu Okręgowego, że umowa kredytu nie była umową wzajemną (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 lipca 2024 r., II CSKP 1703/22), a w konsekwencji brak potrzeby kolejnego dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. w opisanym przez skarżącego zakresie.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. Zawarty w odpowiedzi powódki na skargę kasacyjną pozwanego wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego został oddalony, albowiem pismo to nie wywołało skutku prawnego (art. 132 § 1 zd. 3 k.p.c.) w sytuacji niezamieszczenia w nim oświadczenia o doręczeniu odpisu pisma pełnomocnikowi procesowemu pozwanego albo o jego nadaniu za pośrednictwem operatora świadczącego usługi pocztowe.

Agnieszka Piotrowska

(A.D.)

[a.ł]